

FREDNING AF FUGLELIVET I GRØNLAND

Af dr. phil. *Finn Salomonsen*

Mange fugle er af stor betydning for grønlændernes økonomi, men til trods for dette findes der som oftest ingen bestemmelser til regulering af fangsten og beskyddningen, og de fleste fuglearter forfølges ganske hensynsløst. I gamle dage, da befolkningstallet var ringe, behøvedes ingen fredningsbestemmelser i Grønland, men i vore dage har det stigende folketal, brugen af moderne jagtvåben og udviklingen af transportmidlerne medført, at mange fuglearter er alvorligt truede i deres eksistens, således at iværksættelse af fredningsbestemmelser nu synes at være et uafviseligt krav. I tidligere tid er kun enkelte fuglefredninger blevet gennemført. På grund af hensynsløs efterstræbelse var Ederfuglen (*Somateria mollissima*) næsten udryddet i S.V. Grønland i begyndelsen af dette århundrede. Der blev derfor i 1924 og 1929 af Grønlands Styrelse iværksat fredningsbestemmelser, som nærmere betegnet gik ud på at forbyde ægsamling (undtagen tidligt om foråret), skydning og fangst af udparrede fugle og rugende hunner samt af de fældende og derfor ikke flyvedygtige fugle (»iset«). På lignende måde er Fjeldrypen (*Lagopus mutus*) blevet fredet og ægsamling forbudt i de sydlige distrikter af V. Grønland (mod nord til Holsteinsborg) fra 1. maj til 31. juli. Endelig har Grønlandsdepartementet den 1ste dec. 1950 sat en ny lov i kraft, som i N.Ø. Grønland, nord for Scoresby Sund, freder alle de der ynglende gåsearter og deres æg, d. v. s. Knortegåsen (*Branta bernicla*), Bramgåsen (*Branta leucopsis*) og Kortnæbet Gås (*Anser brachyrhynchus*).

Fredningen af Ederfuglen har for så vidt givet gode resultater, som antallet er i jævn stigning. Alligevel er der langt igen, og de mængder, som fandtes i det 19de århundredes første halvdel, og som var af umådelig betydning ved dunproduktionen og som kødkilde, er intetsteds tilnærmelsesvis nået. Det er et spørgsmål, om disse store ederfuglekolonier nogensinde mere vil kunne trives langs S.V. Grønlands kyster. Den stigende trafik, der daglig bringer motorbåde i nærheden af ynglepladserne på skærgårdene langs kysten, forstyrrer rimeligvis de ynglende fugle i så stor udstrækning, at de virkelig store kolonier ikke vil kunne opstå. I det mere afsides Upernavik distrikt ser det imidlertid ud til, at der visse steder er vokset ret anselige kolonier frem, ikke

mindst fordi kommunerådet her har håndhævet fredningen strengt. Det eneste sted, hvor der i den mere sydlige del af V. Grønland findes store kolonier af Ederfugle, er i det indre af fjordene Arfersiorfik og Nagsugtôq i Egedesminde distrikt. I Ederfuglens rugetid færdes der næsten ingen mennesker herinde, så fuglene har i det store og hele fred. Ved mine undersøgelser og optællinger herinde i sommeren 1954 kunne jeg konstatere, at årsproduktionen i disse områder ligger på omkring 15000 unger, et stort tal ganske vist, men dog kun nogle få procent af det antal Ederfugle, der årligt nedlægges i Grønland. Når man i S. Grønland stadig kan skyde et så stort antal Ederfugle om vinteren, skyldes det, at en væsentlig del af de der overvintrende fugle er Kongeederfugle (*Somateria spectabilis*), som stammer fra arktisk Canada, på hvis udstrakte, kun tyndt befolkede vidder de næsten har fuldstændig fred i yngletiden.

Blandt de fugle, som først og fremmest trænger til beskyttelse, er Lomvien (*Uria lomvia*) langt den vigtigste. Denne fugl, der ofte går under navnet »Alk«, er efter Ederfuglen økonomisk den mest betydningsfulde i Grønland. Der findes endnu, det skal indrømmes, store resourcer af denne fugl, især i Upernavik distrikt, men der fares hårdt frem mod dem, og i sydligere egne, d. v. s. i Umanak og Jakobshavn distrikt, er Lomvierne i rivende tilbagegang. Det bekendte store »alkefjæld« ved Ritenbenk, der for en menneskealder siden talte mindst 100.000 par, er nu praktisk talt forladt af fuglene, idet der i årevis har fundet en intensiv beskydning sted på ynglepladsen for at skaffe kød til minebyen Qutdligssat. Denne beskydning af de ynglende fugle på selve rugepladsen er i det hele taget en meget uheldig og skadelig form for jagt, og den er da også forbudt alle andre steder i verden, hvor der findes fuglefjælde. Men i Grønland drives den næsten overalt. Beskydning på ynglepladsen er ikke blot utiltalende, fordi det de fleste steder opfattes som et rimeligt krav, at fuglene har fred i yngletiden, men den har yderst skadelige virkninger derved, at tabet af fugle er uforholdsmæssig stort. Når fuglene tumler ud fra fjældhylderne, skræmte af skuddene, hvirvler de æg og unger med sig ud over klipperanden, og der ødelægges på denne måde sommeren igennem tusinder og atter tusinder af æg og unger, der til ingen nytte forsvinder i havet. I denne forbindelse må omtales en anden dårlig vane, der har udviklet sig i Grønland, mens den er strengt forbudt andre steder. Der tænkes på den af alle skibskaptajner praktiserede tuden i dampfløjten, når skibet passerer et større fuglefjæld, så passagerer eller besætning kan beundre det storslåede syn af de tusindtallige fugleskarer som, skræmt af lyden, flyver ud fra ynglepladsen. Ingen tænker på, at enhver sådan demonstration koster adskillige tusind æg eller unger.

Det er glædeligt, at grønlænderne selv er klare over, at der er noget galt, og flere steder (både i Upernavik og Umanak distrikter) er der i de senere år vedtaget bestemmelser, som har til hensigt at beskytte alkebestanden i området. Som et eksempel – også til efterfølgelse for andre – hidsættes her ordlyden af den kommunale vedtægt, som

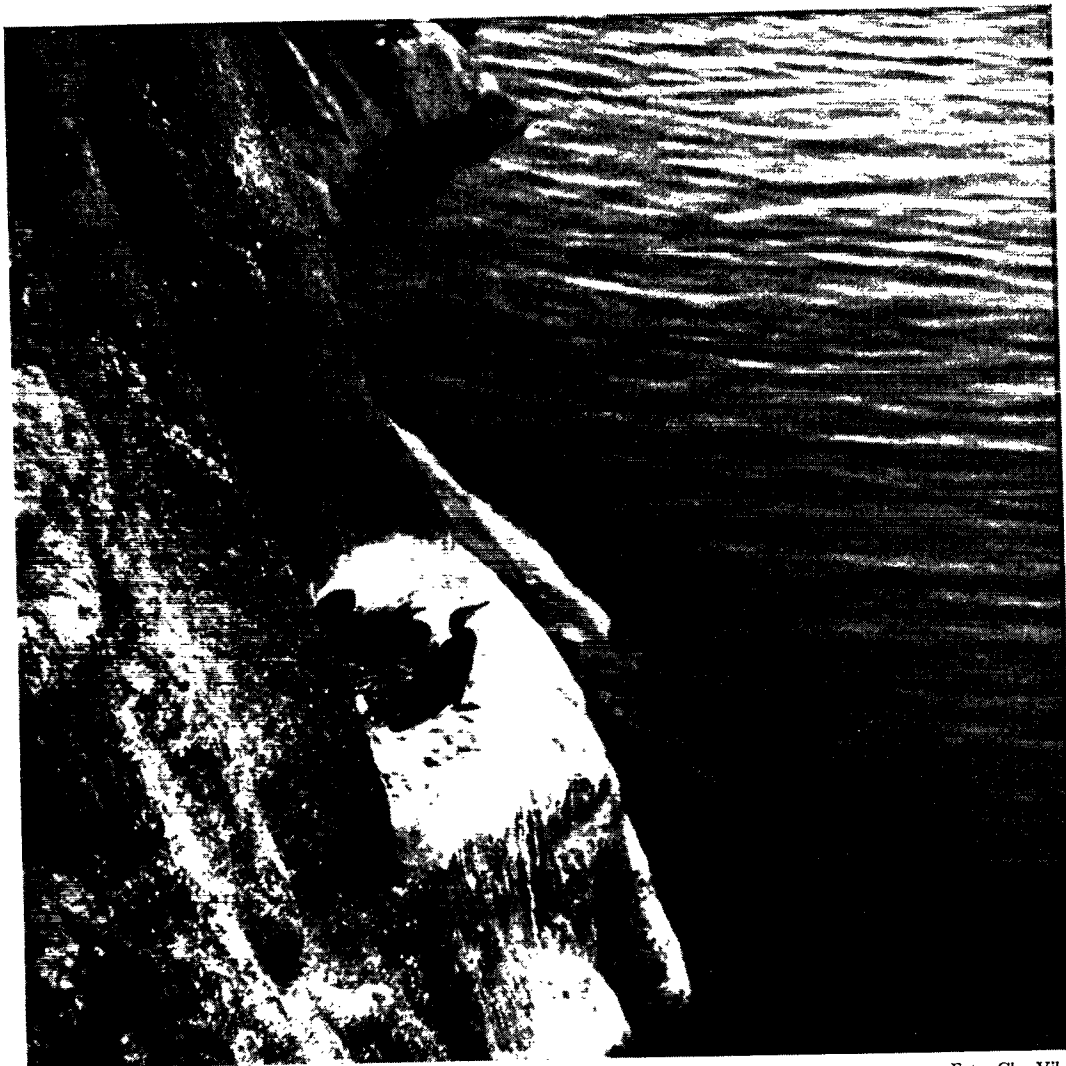

Foto: Chr. Vibe

Fra et skarvefjæld i Upernavik distriktet. Der er højst 2000 par tilbage i Grønland.

Upernavik kommuneråd vedtog og landsfogeden for Nordgrønland godkendte 5. juli 1948:

§ 1. Al ægsamling på fuglefjælde ophører den 30. juni.

§ 2. Det er forbudt at købe alkeæg efter 3. juli.

§ 3. Ophold udover indsamlingsøjeblikket er forbudt.

§ 4. Det er forbudt at løsne skud indenfor 1 kilometers afstand fra yderste rugeplads i den tid, hvor fuglene befinder sig ved fjældet.

§ 5. Overtrædelse af §§ 1, 2, 3 og 4 behandles som forseelsager og straffes med bøde fra 25 kroner og ved gentagelse med indtil 100 kroner, og fangsten konfiskeres til fordel for kommunekassen.

§ 6. Under ledsagelse af et kommunerådsmedlem er det tilladt højst 5 gange om året at nedskyde tatteratter med salonriffel ved alkefjæld, da det er ønskeligt at tatteratternes antal formindskes til fordel for alkene.

§ 7. Ovenstående vedtægt rammer ikke fuglefjælde, hvor der ikke forekommer alke.

Hvis disse regler kunne indføres andre steder i Grønland, og – må man tilføje – hvis de ville blive overholdt, ville bestanden af alkefugle være sikret og derigennem en væsentlig kødreserve være i beredskab for den grønlandske befolkning.

Der er imidlertid også andre fuglearter, som trænger til fredning. Skarven (*Phalacrocorax carbo*) gøres i stor udstrækning til genstand for fangst af grønlænderne. Ringmærkningen i Grønland har vist, at omkring en tredjedel af bestanden skydes. Bestanden af Skarve i Grønland er forholdsvis lille og omfatter rimeligvis højst 2000 par. En vis fredning er nødvendig for at forhindre en for stærk nedgang i antallet.

Både Havternen (*Sterna paradisaea*) og Lunden eller Søbapegøjen (*Fratercula arctica*) er gået overordentlig stærkt tilbage i antal i Grønland, ikke på grund af beskydning, men som følge af overdreven ægsamling. Havternen yngler i vekslende tal langs næsten alle Grønlands kyster, idet den når sin største tæthed i Disko Bugt området. Æggene samles overalt i stor udstrækning. På Grønne Ejland i Disko Bugt samles således hvert år omkring 100.000 æg. På grund af denne intensive ægsamling er Havternen gået stærkt tilbage i tal i de senere år og er næsten helt forsvundet mange steder.

Lunden er ikke nogen almindelig fugl i Grønland, og dens kolonier tæller blot fra enkelte par til omkring 200 par. Dette synes dog ikke at være forårsaget af forfølgelse. Den anbringer sit ene æg, som til uheld for fuglen er både meget stort og meget velsmagende, i jordhuler og gange, som den selv graver i grønsværen og tager i brug år efter år. For at komme til ægget fjerner grønlænderne grønsværen ovenover den ruvende fugl og ødelægger derved dens ynglebetingelser, idet de ikke (som f. eks. færingerne gør det) efter borttagningen af ægget restaurerer jordhulen, så fuglen kan benytte den igen. Da der i den korte sommertid ikke er tid nok til, at fuglen kan nå at udgrave en ny bolig, bliver resultatet, at den forlader ynglepladsen, rimeligvis for stedse. På denne måde er masser af ynglepladser, som tidligere kendtes langs kysten, nu forladt af fuglene, hvis antal i det hele taget er i rivende tilbagegang i V. Grønland.

Mange andre fugle beskydes stærkt af grønlænderne, men er ikke i så overhængende fare som de ovennævnte. En generel jagtlov, der tilsikrer alle ynglefugle en vis fred i rugetiden, er dog nødvendig for at bringe orden til veje og regulere beskydningen. De

Foto: Chr. Vibe

*Lomvier på fuglefjæld ved Upernavik.
Man bør tilstræbe fredning af alle Grønlands alkefjælde.*

nedennævnte forslag, som bringes her til behagelig orientering for landsråd og grønlandsdepartement, repræsenterer de mest påtrængende fredningsopgaver:

1. Fredning af alle alkefjælde, også sådanne hvor alken yngler i selskab med andre søfugle. Forbud mod skydning og enhver forstyrrelse, herunder også tuden med skibssirener, i en afstand af mindst 1 km fra ynglepladsen. Fangst af alke på ynglepladsen ved hjælp af fuglenet (ketsjer-net) er tilladt, men indskrænkes til 10 % af ynglefuglene,

ligesom ægsamling indskrænkes til 10% af æggene. Enhver fangst og ægsamling op-
hører 30. juni.

2. En udstrakt fredningstid for Skarven; der foreslås tidsrummet 1. marts-1. oktober.
Den lethed, hvormed Skarven kan skydes på sine hvile- og sovepladser kan nødven-
diggøre yderligere indskrænkning af jagttiden.

3. Forbud mod indsamling af terneæg efter 30. juni.

4. En forsøgsvis fuldstændig fredning af Lunden, også omfattende dens æg og unger,
gældende for en periode af 10 år. Al forstyrrelse af fuglene i yngletiden skal strengt
forbydes.

Blandt ældre grønlændere hører man jævnligt en beklagelse af den tilbagegang, der
har fundet sted i fuglelivet i de senere år, og der er en udbredt forståelse af, at der må
foretages noget for at bremse denne decimering, og at det må ske nu, inden det er for
sent. Efter talrige samtaler med befolkningen er det mit indtryk, at alle ansvarsbe-
vidste folk er enige herom og er parate til at bære de byrder, som indførelsen af fred-
ningsbestemmelser altid vil komme til at betyde. Derimod mangler fuldstændigt et-
hvert initiativ til at bringe en ændring i forholdene, og dette synes i lige måde at gælde
den almindelige befolkning som landsrådsmedlemmer. Det er symptomatisk, at det var
en dansker, erhvervsleder *A. Lund-Drosvad*, der i sin tid lagde sig i selen for at få den
ovenfor citerede kommunale vedtægt om fredning af alkefjælde iværksat. Hr. Lund-
Drosvad, med hvem jeg har ført mange diskussioner om disse forhold, fortæller mig i
et brev fornyligt om, hvorledes fredningen har virket i de 6 år, der er gået, siden den
trådte i kraft. Efter et par års forløb søgte man at få fristen for ægsamling forlænget
til den 10. juli. Første år ville landsrådet ikke tiltræde denne ændring i vedtægten, men
imødekom den det næste år, dog med den klausul, at de, der samlede til det sene tids-
punkt, skulle opgive, hvormange æg, det drejede sig om. Denne bestemmelse har man
dog stiltiende set bort fra. Det er derfor nu således, at man endnu i begyndelsen af
august, da alkeungerne normalt går i vandet, kan finde store mængder af omlagte æg,
som givetvis på det sene tidspunkt ikke vil kunne komme til udvikling. Dertil kommer,
at mange grønlændere ikke har forstået, at fredningslove ikke blot er noget, man skriver
på et stykke papir, men at de faktisk bør overholdes. At denne manglende forståelse
også er udstrakt til kommunalbestyrelsernes medlemmer, gør jo ikke sagen bedre.
Hvad der skal til på dette punkt, er en vis propaganda og opdragelse. At holde igen
på den medfødte lyst til fangst og indsamling, at holde hus med naturrigdommene, er
ikke så let en sag, som det kan se ud til for en udenforstående, men befolkningen må lære,
at fredningen af dyrelivet foretages af hensyn til dem selv og deres efterkommere og
ikke af nogensomhelst anden grund.